

Analyzing the feasibility of creative city indicators (Case Study: Qaimshahr)**Hamzeh Behrouzi¹, Mohamadreza Zandmoghadam²**

1- Department of Geography, Faculty of Humanities, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.

2- Associate Professor, Department of Geography, Faculty of Humanities, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.

Article info	Abstract
<p>Article type: Research Article</p> <p>Received: 2023/08/05</p> <p>Accepted: 2023/10/05</p> <p>pp: 104-121</p> <p>Keywords: Sustainable Urban Development, Creative City, Creativity, Qaimshahr.</p>	<p>Nowadays, paying attention to the desirability of urban spaces has attracted creative classes. The city should be able to be an attractive environment for attracting and nurturing talents, innovations and ideas and be able to use the ideas and creativity of people, whether special and special people such as (artists, scientists, writers and ordinary citizens) in order to solve basic problems and also in order to establish a foundation. to benefit from creative growth and development. Creativity in the city leads to liberation from administrative and physical dead ends and good urban governance. At the same time, the idea of a creative city can expand the horizons of managers and urban planners in order to analyze appropriate solutions in facing urban issues. The main goal of the research is to evaluate the indicators of the creative city (quality of life, innovation, human capital and social capital) in the city of Qaimshahr, and then the relationship of these indicators with the dimensions of sustainable urban development will be measured. Collecting documentary, survey, descriptive, analytical information based on the distribution of 500 questionnaires among the statistical community of experts of the organizations of Qaimshahr city was simple and random. One-sample t-test and Spearman's correlation coefficient were used in the research findings to analyze the two research hypotheses. The results show that the status of Qaimshahr based on the indicators of the creative city (quality of life $x=1.94$, innovation $x=1.88$, human capital $x=2.09$, social capital $x=2.04$) is lower than the average of the case. It is also expected that there is a statistically significant relationship between the indicators of the creative city and the dimensions of sustainable development.</p>

Citation: Behrouzi, H., & Zandmoghadam, M. (2024). Analyzing the feasibility of creative city indicators (Case Study: Qaimshahr). *Journal of Urban Futurology*, 4(2), 104-121.

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University, Zahedan Branch.

Extended Abstract

Introduction

Today, many cities in the world are facing many challenges in different urban areas, such as reducing job opportunities, implementing innovative plans, expanding management issues and partnership issues. Factors that were once formed by the development of cities, transportation and proximity to raw materials are less important. Currently, new problems and dilemmas have increased in the agenda of cities, which is partly the result of the collapse of the old abandoned rhythms of life and work based on Factory and office. In any period of transition, there is at least this acute need to act and think beyond the inherited assumptions and work methods. Any city can increase its benefits by attracting knowledge workers. This is what helps the city to achieve a competitive advantage. In order to attract human and creative capital, cities and their dependent regions must have special characteristics that can transform them into creative cities. Apart from the knowledge platforms (university, etc.), industry and especially industries with superior technology, social and cultural platforms such as social diversity, desirability of living place, quality of life and social equality have taken an important place. Also, city managers today are faced with a huge range of knowledgeable citizens who have new demands compared to the past every day.

Methodology

The current research method is descriptive and analytical by using library studies and using a questionnaire, which is of an applied type, the reason for choosing this method is to explain and analyze the relationship between research variables and study the effect of variables on each other. Its statistical population is all residents. The urban area is Qaimshahr. To estimate the sample size, Cochran's formula was used, and the number of samples according to this formula is 383 people, and then the questionnaire was distributed and completed randomly among the citizens. The obtained data were analyzed by SPSS software and one-sample t-test, Friedman's test.

Results and discussion

After the analyzes obtained in this article, the following results were obtained. In response to the first hypothesis that was mentioned, it seems that Qaimshahr city does not have a favorable

situation in terms of creative city indicators. The research showed that the city of Qaimshahr is not in a good condition in terms of creativity indicators (human capital, innovation, social capital, quality of life), which are indicators of creative city management. With the investigations carried out in response to hypothesis number 2, it was stated that there seems to be a relationship between creative city indicators and sustainable urban development. The result was that there is a statistically significant relationship between the mentioned indicators, in other words, if the indicators of creativity in urban management are paid attention to and on the agenda of urban managers and planners, we will create a stable and vibrant city with high livability and quality of life. The basis of its management is good urban governance. In this research, because the aim was to investigate the performance of the urban management of Qaimshahr in creating a creative city, the indicators of human capital, social capital, innovation and quality of life, which are closer to the research topic, were used and the items related to each The index has been determined based on the review of theoretical foundations.

Conclusion

Achieving sustainable urban development has a direct relationship with the movement of that city to reach a creative city. The goal of building a creative city is to think of your residence as a work of art where citizens can interact and collaborate in creating a desirable place to live.

Funding

No financial resources were used in the preparation of this article

Authors' Contribution

Hamzeh Behrouzi is responsible for data collection and editing 50% & Mohamadreza Zandmoghadam is in charge of evaluation and evaluation 50%.

Conflict of Interest

No conflict of interest.

Acknowledgments

All the experts and contributors in preparing the article are appreciated.

فصلنامه آینده پژوهی شهری

فصلنامه آینده پژوهی شهری

دوره ۴، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۳

شاپا الکترونیکی: ۴۳۴۴-۲۷۸۳

<https://uf.zahedan.iau.ir/>

واحد زاهدان

واکاوی میزان تحقق پذیری شاخص‌های شهر خلاق (نمونه موردی: قائم‌شهر)

حمزه بهروزی^۱، محمدرضا زندهمقدم^۲

۱- گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.
۲- دانشیار، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>امروزه توجه به مطلوبیت فضاهای شهری سبب جذب طبقات خلاق گردیده است. شهر باید بتواند محیطی جذاب برای جذب و پرورش استعدادها، نوآوری‌ها و ایده‌ها باشد و بتواند از ایده و خلاقیت افراد چه افراد خاص و ویژه مثل (هنرمندان، دانشمندان، نویسندگان و شهروندان عادی) در جهت حل مسائل اساسی و نیز در جهت پایهریزی رشد و توسعه‌ای خلاق بهره ببرد. خلاقیت در شهر سبب رهایی از بن‌بست‌های مدیریتی و کالبدی و حکمرانی خوب شهری می‌گردد. ضمناً ایده شهر خلاق می‌تواند سبب گسترش افق دید مدیران و برنامه ریزان شهری به منظور تحلیل راهکارهای مناسب در مواجهه با مسائل شهری گردد. هدف تحقیق پیش رو در مرحله اول ارزیابی شاخص‌های شهر خلاق (کیفیت زندگی، نوآوری، سرمایه انسانی و سرمایه اجتماعی) در شهر قائم‌شهر می‌باشد و سپس ارتباط این شاخص‌ها با ابعاد توسعه پایدار شهری مورد سنجش قرار خواهد گرفت. گردآوری اطلاعات اسنادی، پیمایشی، توصیفی، تحلیلی مبتنی بر توزیع ۵۰۰ پرسشنامه بین جامعه آماری کارشناسان سازمان‌های شهر قائم‌شهر به صورت تصادفی ساده بوده است. در یافته‌های تحقیق برای تجزیه و تحلیل دو فرضیه پژوهش از آزمون t تک نمونه‌ای و ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که وضعیت شهر قائم‌شهر بر اساس شاخص‌های شهر خلاق (کیفیت زندگی $x=1/94$، نوآوری $x=1/88$، سرمایه انسانی $x=2/09$، سرمایه اجتماعی $x=2/04$) کمتر از میانگین مورد انتظار است همچنین بین شاخص‌های شهر خلاق و ابعاد توسعه پایدار رابطه آماری معناداری وجود دارد.</p>	<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۴</p> <p>پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۳</p> <p>صص: ۱۲۱-۱۰۴</p> <p>واژگان کلیدی: توسعه پایدار شهری، شهر خلاق، خلاقیت، قائم‌شهر.</p>

استناد: بهروزی، حمزه؛ و زندهمقدم، محمدرضا. (۱۴۰۲). واکاوی میزان تحقق پذیری شاخص‌های شهر خلاق (نمونه موردی: قائم‌شهر). فصلنامه آینده پژوهی شهری، ۴(۲)، ۱۲۱-۱۰۴.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان.

© نویسندهگان

^۱ نویسنده مسئول: محمدرضا زندهمقدم. پست الکترونیکی: dr.zandmoghadam@gmail.com، تلفن: ۰۹۱۳۷۶۳۶۷۶۹

مقدمه

امروزه بسیاری از شهرهای جهان با چالش‌های بسیاری در حوزه‌های مختلف شهری مانند کاهش فرصت‌های شغلی اجرای طرح‌های نوآورانه گسترش مسائل مدیریت و مسائل مشارکتی مواجه هستند. عواملی که یک بار با توسعه شهرها حمل‌ونقل و مجاورت با مواد خام شکل یافته بودند اهمیت کمتری دارند در حال حاضر مشکلات و معضلات جدید در دستور کار شهرها افزایش یافته است که تا حدودی نتیجه فروپاشی ریتم‌های متروک قدیمی از زندگی و کار بر اساس کارخانه و اداره می‌باشد. در هر دوره‌ای از گذار دست‌کم این نیاز حاد وجود دارد که فراتر از فرضیات و روش‌های کار به ارث برده شده عمل و فکر گردد (طاهری دمنه و همکاران، ۱۳۹۹). هر شهری می‌تواند منافع خود را از طریق جذب کارکنان دانش افزایش دهد. این همان چیزی است که به شهر کمک می‌کند تا به مزیت رقابتی دست یابد (بحیرایی و همکاران، ۱۴۰۲) برای جذب سرمایه‌های انسانی و خلاق شهرها و مناطق وابسته به آن باید ویژگی‌های خاص داشته باشند که بتوانند به شهر خلاق تبدیل شوند. غیر از بسترهای دانش (دانشگاه و ...) صنعت و به ویژه صنایع با فناوری برتر بسترهای اجتماعی و فرهنگی چون تنوع اجتماعی، مطلوبیت محل زندگی کیفیت زندگی و برابری اجتماعی جایگاه مهمی به خود اختصاص داده‌اند (ملازمیرزایی و همکاران، ۱۴۰۱). همچنین مدیران شهری امروزه با طیف عظیمی از شهروندان دانشی روبرو هستند که هر روز خواسته‌های جدید نسبت به گذشته دارند این ساکنان هم خود خلاق هستند و هم انتظار یک مدیریت شهری خلاق را از سوی مسئولان شهری دارند و به نوعی می‌توان گفت که ذائقه شهروند قرن بیست و یکمی قابل مقایسه با گذشته نیست و تغییر در همه ابعاد زندگی راه با توجه به پدیده جهانی شدن طلب می‌کند. بر این اساس مدیریت سنتی با شیوه‌های متمرکز پاسخگوی ذهن خلاق ساکنان شهری نخواهد بود و برای آنکه شهرها از قافله پیشرفت عقب نمانند نیازمند به‌کارگیری عنصر خلاقیت در همه زمینه‌های شهری هستند. چرا که تنها حرکت بر محور خلاقیت سازوکار مدیریتی انعطاف‌پذیری را در اختیار مدیران شهری قرار می‌دهد (معین‌فر و همکاران، ۱۴۰۰). از سوی دیگر به نظر می‌رسد که امروزه رقابت اصلی در فرآیند جهانی شدن بین مراکز شهری می‌باشد و میان دولت‌ها و ملت‌ها نیست؛ اما رقابتی که بین شهرها در عصر جهانی شدن وجود دارد یا خواهد داشت در جذب افراد متخصص است. اگر در گذشته جذب کارگر ماهر و نیمه ماهر مدنظر بود اکنون رقابت در جذب کسانی است که در زمینه تکنولوژی و اطلاعات مهارت دارند. شهرها امروز و در آینده سعی می‌کنند محیطی فراهم سازند که متخصصین راغب شوند در آن محیط زندگی کنند و در مقابل تخصص خود را بدون دغدغه در اختیار جامعه قرار دهند (نظم‌فر و همکاران، ۱۳۹۷). به عبارتی شهرها در شبکه شهرهای جهانی بازیگران جدیدی هستند که در عین همکاری برای انتقال تجارب توسعه شهری، رقیبان یکدیگر هستند و همواره سعی می‌کنند با تکیه بر ابزار دیپلماسی شهری در تقویت نقش آفرینی خود در شبکه شهرهای جهانی از سایر مکان‌های شهری همتای خود پیشی بگیرند (قاسمی و همکاران، ۱۴۰۱).

مبانی نظری پژوهش

مفهوم خلاقیت

واژه خلاقیت در لغت‌نامه دهخدا خلق کردن آفریدن و به وجود آوردن و نا شده است خلاقیت در ساده‌ترین سطح به معنای پدید آوردن چیزی است که قبلاً وجود نداشته است (نجف‌پور و همکاران، ۱۳۹۹). با این وجود هیچ تعریف ساده‌ای وجود ندارد که همه ابعاد این پدیده شگرف را در برگیرد حتی در حوزه روانشناسی جایی که درباره خلاقیت فردی به تفصیل مطالعه می‌شود در این مورد که خلاقیت یک واژه ذاتی است یا فرآیندی که ایده‌ای اصیل و ناب از طریق آن تولید می‌شود. اتفاق نظری وجود ندارد از این رو تنها کاری که در این زمینه می‌توان انجام داد تبیین ویژگی‌های خلاقیت در عرصه‌های مختلف تلاش بشر است (محبوبی آرانی و همکاران، ۱۴۰۰). خلاقیت محصولی است ایده‌های جدید تخیلی است که شامل نوآوری رادیکال و یا راه‌حلی برای یک مشکل و همچنین یک فرمول رادیکال از مشکلات است (Sefertzi, 2000L 2). در واقع خلاقیت یعنی به‌کارگیری توانایی‌های ذهنی برای ایجاد یا تبلور یک فکر یا مفهوم جدید که برخی نیز آن را به ترکیب ایده‌ها یا ایجاد پیوستگی بین ایده‌ها تعبیر می‌کنند (سیف، ۱۳۸۹: ۹) همچنین خلاقیت یک اصل اساسی برای انسان بوده و یک منبع حیاتی برای فرد جامعه و هیات علم اقتصاد است. جوامع خلاق پر جنب و جوش و دارای اماکن انسانی پرورش‌دهنده رشد فردی درخشان در پیشرفت‌های فرهنگی و تکنولوژیکی تولیدکننده شغل و

ثروت و پذیرایی تنوع شیوه زندگی و فرهنگ هستند (CCTF, 2008: 4). خلاقیت می‌گوید که نقش فرهنگ خیلی گسترده است و وجود انسانی پتانسیل نامحدود دارد و اینکه کلید رشد اقتصادی این است که آن پتانسیل آزاد شود چنین آزادسازی نیازمند فرهنگ بازی است که تبعیض قائل نشود و افراد را به جایگاه ویژه‌ی مجبور سازد همچنین به ما اجازه دهد که خودمان باشیم.

مفهوم شهر خلاق

تعریف شهر خلاق بسیار فراگیر است به نظر می‌رسد شهر خلاق با بخش‌های هنری که شهر را زنده و پویا می‌سازند و به نظر به آنها ارزش واقعی می‌بخشد (Colett, 2008:2). شهر خلاق و مکانی برای رشد و نمو خلاقیت‌ها است منزلی برای خلاقیت‌های هنری نوآوری‌های علمی و فناورانه و صدای رسای فرهنگ‌های رو به رشد است. شهری که همه پتانسیل‌های خلاق خود را جامعه عمل می‌پوشاند پرچمدار فعالیت‌های فرهنگی و توسعه‌ای است شهر خلاق شهر نیرومند از لحاظ یادگیری فرهنگی و بین فرهنگی می‌باشد. در این شهر هر شهروند با استفاده از ظرفیت‌های علمی فنی هنری فرهنگی خود اطمینان خاطر دارد (نورائی و همکاران، ۱۴۰۱). بنابراین می‌توان مفهوم شهر خلاق را به عنوان راهکار عمومی برای شهرهای دانست که در یک رقابت جهانی برای جذب استعدادها هستند. فعالیت‌های فرهنگی و هنری که در گذشته فرض می‌شد اثرات جانبی بر شکوفایی اقتصادی دارند امروزه جایگاه بسیار مهمی نزد سیاست‌گذاران و سرمایه‌گذاران کسب کرده‌اند (عزیزی و دولت‌آبادی، ۱۳۹۱: ۷).

شهر خلاق و مدیریت شهری

خلاقیت در شهر باعث رهایی از بن‌بست‌های مدیریتی و کالبدی و پیاده‌سازی دو اصل مشارکت و کارایی که از شاخص‌های اصلی در حوزه حکمروایی شهری است می‌گردد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۵). هدف شهر خلاق مشتمل بر جذب نهادها، افراد، شرکت‌های خلاق در فعالیت‌های مرتبط با شهر و همچنین ایجاد زمینه درک شهر به عنوان یک پدیده خلاق است (خان سفید، ۱۳۹۱: ۸). مدیریت شهری و مدیریت طرح‌های مرتبط با شهر در رویکرد شهر خلاق نقش تسهیل‌کننده و فراهم‌کننده زمینه بروز و استفاده از خلاقیت‌ها را برعهده خواهد داشت. در این رویکرد مفاهیم نوین مطرح می‌شود و از نوآوری به جای تکرار، طراحی به جای ساخت و ایجاد ارزش افزوده بیشتر به جای تلاش برای کاهش هزینه‌ها تلفیق ایده‌ها، به جای جدایی نظرات در پی ایجاد نتایج بهتر بودن و نه صرفاً جذب استفاده بیشتر از امکانات و منابع و نیز بهره‌گیری از تفکرات و فناوری و هنر ساخت شهر سخن به میان می‌آید (Landry & Sterling, 2006 به نقل از خان سفید، ۱۳۹۱: ۸). به عبارتی: خلاقیت در مدیریت شهری عبارت است از تلفیق اندیشه و دریافت‌های صاحب‌نظران مدیریت شهری مدرن با مبانی و ارزش‌های بومی و روشن نو در بررسی مسائل و مشکلات شهری و راهگشایی برای آنها به صورتی بدیع و تازه (کلانتری و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۴).

توسعه

به مفهوم عام، نوعی از دگرگونی است که انسان با تلاش و کوشش آگاهانه جهت رفع نیازها و تأمین امنیت، در خود و محیط ایجاد می‌کند (هوازاده و همکاران، ۱۴۰۰).

مفهوم پایداری

پایداری به معنای تداوم در امری همچون فعالیت و ایجاد (موازنه پویا) میان عوامل مؤثر فراوان نظیر عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی مورد نیاز نوع بشر می‌باشد (کلان فریبایی، ۱۳۹۶).

مفهوم ناپایداری

ناپایداری، دقیقاً عکس پایداری بوده و عبارت است از وضعیت و یا شرایطی که تعامل بین ساختارهای طبیعی، اجتماعی - اقتصادی و فضایی - کالبدی از تعادل برخوردار نبوده که دال بر تهدیدات آینده است که شاید در آینده شناخته شوند (کلان فریبایی، ۱۳۹۶).

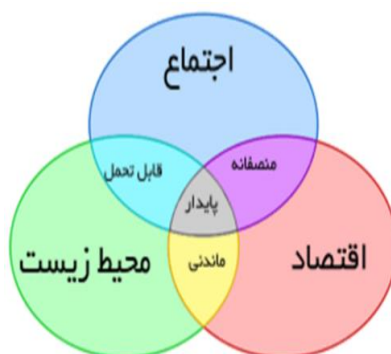
مفهوم توسعه پایدار

برخی از صاحب‌نظران از توسعه پایدار تعاریف متعددی کرده‌اند که تعریف عام‌تر توسعه پایدار به عنوان یک فرایند لازمه بهبود و پیشرفت است فرایندی که اساس بهبود وضعیت و از بین برنده کاستی‌های اجتماعی - فرهنگی جوامع است (امین رشتی، ۱۳۹۱).

ویژگی‌های توسعه پایدار

- توسعه پایدار یک فرایند محسوب می‌شود.
- توسعه پایدار مبنا و لازمه پیشرفت است.

- توسعه‌ای متوازن است.
- توسعه‌ای همه جانبه است.
- توسعه‌ای بدون تخریب و مخاطره است.

شکل ۱- مدل مفهومی ویژگی‌های توسعه پایدار
(یافته‌های تحقیق: ۱۴۰۲)

دیدگاه‌های مربوط به شهر خلاق و توسعه پایدار

جدول ۱- دیدگاه‌های محققان مختلف در مورد شهر خلاق و توسعه پایدار

محقق	حوزه	سال	دیدگاه / مدل مفهومی
رفاهی دهر و شمس	شهر خلاق	۱۴۰۱	استعداد، فناوری، بردباری
میرغروی و همکاران	شهر خلاق	۱۳۹۹	انعطاف‌پذیری، ابتکار، خطرپذیری، رهبری
شریفیان و همکاران	شهر خلاق	۱۴۰۰	شاخص خلاقیت یورو، شاخص استعداد یورو، شاخص فناوری یورو، شاخص تسامح یورو
تقوایی و همکاران	شهر خلاق	۱۴۰۱	انعطاف‌پذیری، ابتکار، خطرپذیری، رهبری
بیک بابایی و همکاران	شهر خلاق	۱۴۰۱	مشارکت، تنوع، سرزندگی، جذابیت، ارزش اقتصادی، هویت بخشی
Peng, K., et al	توسعه	۲۰۲۳	توسعه را جریانی چندبعدی می‌داند که تجدید سازمان و سمت‌گیری متفاوت کل نظام اقتصادی-اجتماعی را به همراه دارد
Liu, et al	توسعه	۲۰۲۱	توسعه را باید جریان چندبعدی دانست که مستلزم تغییرات اساسی در ساخت اجتماعی، طرز تلقی عامه و نهادهای ملی و نیز رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه‌کن کردن فقر مطلق است
Chankseliani, M et al	توسعه	۲۰۲۱	توسعه بسط طیف امکانات انسان‌هاست که شامل دسترسی به حق اشتغال، درآمد، تحصیل، بهداشت و محیط‌زیست است.
Kjørholt, A. et al	توسعه	۲۰۲۳	توسعه را می‌توان به عنوان فرا گرد و مشارکت وسیع در دگرگونی اجتماعی تعریف نمود که به منظور ایجاد پیشرفت مادی و اجتماعی (برابری بیشتر، آزادی و دیگر ویژگی‌های ارزشی) برای اکثریت مردم انجام می‌شود و از طریق به دست آوردن کنترل بیشتر بر محیط اطرافشان به دست می‌آید.
Zajda, J. et al	توسعه	۲۰۲۱	توسعه به عنوان یک مفهوم متعالی، دستاورد بشری و پدیده چندبعدی است و فی‌نفسه یک مسلک (ایدئولوژی) به حساب می‌آید

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲)

شهر خلاق و توسعه پایدار

ایده شهر خلاق مبحثی جدید و مورد توجه در حوزه مطالعات شهری و به ویژه توسعه شهری بوده و برای بهتر شدن محیط زندگی و ارتقای کیفیت زندگی به واسطه تفکرات نو شهروندان تأکید دارد. ایجاد شهرهای خلاق باعث رونق و شکوفایی حیات شهری می‌گردد که این خود سطح مناسبات یک شهر را در پیوند با سایر شهرها در مقیاس ملی و فراملی گسترش می‌دهد.

شهرهای خلاق نقش اساسی در رشد و توسعه هر شهری خواهند داشت و وجود زیرساخت‌های فرهنگی و اقتصادی، رهبری خلاقانه و نقش افراد خلاق و نوآور از جمله امکانات زیرساختی جهت رونق و توسعه پایدار شهری می‌باشد که می‌تواند موجب فعالیت اقتصادی مناسب، فضای کسب‌وکار مطلوب، تحقق‌پذیری برنامه‌ها، حفظ هویت اجتماعی و فرهنگی، بهره‌گیری از سرمایه اجتماعی، تراکم جمعیتی مطلوب، برقراری عدالت اجتماعی، سازمان فضایی مطلوب، تناسب عملکرد شهر با ظرفیت شبکه و ساختار حمل‌ونقل، پایداری محیط‌زیست، ظرفیت گردشگری مطلوب و غیره گردد (پوررمضان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۸۶).

پیشینه پژوهش

اولین بار دبور در سال ۱۹۶۷ مبحثی با عنوان شهر تماشایی یا شهر نمایش مطرح کرد نظر او ظهور پیش از موعد ایده‌های تلفیق فضای اقتصادی و فرهنگی در مقیاس انسانی به ویژه در موضوعاتی نظیر فضاهای مولد جدید مجموعه‌های فرهنگی و به نمایش در آوردن محیط‌های بصری که در مادر شهرهای اصلی سراسر جهان بسیارند، می‌باشد (Scott, 2006).

قربانی و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله "شهرهای خلاق رویکردی فرهنگی در توسعه شهری" این گونه بیان می‌کنند که شهر خلاق رویکردی فرهنگی در توسعه شهری است در این رویکرد شهر باید بتواند محیطی جذاب برای جذب و پرورش استعدادها باشد در این نگرش فرهنگ پایه اصلی توسعه محسوب می‌شود و سایر بخش‌ها از آن متأثر می‌گردد به طوری که اساس اقتصادی این شهرها نیز بر پایه فرهنگ و منابع فرهنگی است و از مفاهیمی چون صنایع فرهنگی اقتصاد خلاق و صنایع خلاق نام برده می‌شود. ملامیرزایی و سجاذزاده (۱۴۰۱) در مقاله "تبیین چارچوب توسعه هسته‌های تاریخی شهری با رویکرد شهر خلاق نمونه موردی: هسته تاریخی شهر همدان" که در نتایج آن آمده است شاخص‌هایی چون توجه به نقش مشارکت کنشگران اجتماعی در هسته تاریخی شهر، توسعه مراکز خدماتی نوین و دانش‌بنیان، بازآفرینی خاطرات و هویت کالبدی و تاریخی و حمایت از کارآفرینان شهری، از مهم‌ترین اولویت‌های تحقق رویکرد شهر خلاق در بافت تاریخی شهر همدان است.

حسینی و همکاران (۱۳۹۵) اثری را به نام "شهر خلاق: مبانی نظری و شاخص‌ها" به چاپ رساندند. در این کتاب مبانی نظری مفاهیم و شاخص‌های شهر خلاق با نمونه عملی آنها در سطح جهان بررسی شده است و سپس شهر تهران را با این نمونه‌ها مورد بررسی قرار داده‌اند و در نهایت به این نتیجه رسیدند که تهران با وجود سابقه تاریخی هنری فرهنگ و ظرفیت‌های مذهبی جاذبه‌های فرهنگی به سمت شهر خلاق حرکت می‌کند.

لطفی و عباسی (۱۴۰۰) در مقاله‌ای با عنوان "تحلیل تحقق‌پذیری شهر خلاق در شهرهای میانی مورد مطالعه: شهر ساری" به این نتیجه رسید که مهم‌ترین عامل در راستای رسیدن شهر ساری به شهر خلاق افزایش نیروی انسانی متخصص و افزایش فعالیت‌های کارآفرین است. تنوع فعالیت‌های اقتصادی، افزایش مراکز علم و رشد و فناوری از دیگر مواردی است که باید در راستای آن اقدامات مؤثری صورت پذیرد.

زمانی و عباسی (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان "رابطه شهرهای خلاق و توسعه فرهنگی" اعلام می‌دارد که مؤلفه‌های «تمرکز»، «تنوع» و «تحرك» در شهرهای خلاق باعث به وجود آمدن نیاز به ایجاد فضاهای فرهنگی، تربیت و آموزش نیروی انسانی، تقویت فرهنگ‌ها و افزایش مشارکت فرهنگی، تولید و افزایش کالاها و خدمات فرهنگی، تقویت عقل‌گرایی، رشد صنایع خلاق و ... می‌شود. این در حالی است که به نظر می‌رسد بین توسعه فرهنگی و شکل‌گیری شهرهای خلاق رابطه‌ای دیالکتیکی وجود داشته باشد به گونه‌ای که شهرهای خلاق، توسعه فرهنگی را تسهیل نموده و توسعه فرهنگی باعث ظهور و تقویت شهرهای خلاق بشوند. صالحی ابر و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله "رتبه‌بندی زمینه‌های شبکه شهرهای خلاق یونسکو برای شهر تبریز" به این نتیجه رسید که شاخص‌های شناسایی‌شده و میزان تاپسیس محاسبه‌شده حاکی از آن است که زمینه صنایع دستی و هنرهای مردمی از لحاظ شاخص‌های ذخایر فرهنگی، حمایت مالی، صادرات، زیرساخت‌های هنری و زیرساخت‌های آموزش نسبت به سایر زمینه‌ها در وضعیت مطلوب‌تری قرار گرفته است. در مجموع بر اساس نتایج این تحقیق تبریز در زمینه صنایع دستی و هنرهای مردمی دارای بیشترین پتانسیل برای معرفی به عنوان شهر خلاق می‌باشد. از این رو، تمرکز اغلب راهبردها و برنامه‌ها برای دستیابی به شهر خلاق در زمینه مزبور بایستی در راستای تقویت رویدادهای فرهنگی و دانش‌آموختگان باشد. از جمله می‌توان با افزایش برگزاری

نمایشگاه‌ها و بازارچه‌های موقت و تکمیل پروژه‌های موزه فرش و شهر صنایع دستی، ضمن شناساندن صنایع دستی، به ترغیب مردم به سمت آموزش و جذب دانشجو و هنرآموز نیز شد.

حمیدی و همکاران (۱۴۰۱) در "بررسی تأثیر اقدامات مدیریت شهری در تحقق برند شهر خلاق (مطالعه موردی: شهر خلاق خوراک رشت)" چنین گفته‌اند که مطرح‌شدن شهر خلاق به عنوان یکی از مهمترین اهداف مدیریت شهری ملبورن بیانگر اهمیت مدیریت شهری و شهر خلاق در این زمینه‌ها است به عبارت دیگر شهر خلاق می‌تواند به شکل یک رویکرد نوین در مواجهه با موتورهای شهری و اثرگذاری بر فرآیندها اهداف و روش‌های مدیریت و برنامه‌ریزی شهری مدنظر قرار گیرد.

یاری حصار و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان "سنجش و اولویت‌بندی مناطق پنج‌گانه شهر اردبیل بر اساس شاخص‌های شهر خلاق" به این نتیجه رسید که منطقه یک با مقدار ۰/۵۳۹ و وضعیت خوب در رتبه اول، منطقه دو با مقدار ۰/۵۳۷ و وضعیت خوب در رتبه دوم، منطقه سه با مقدار ۰/۴۶۵ و وضعیت متوسط در رتبه سوم، منطقه چهار با مقدار ۰/۴۳۶ و وضعیت متوسط در رتبه چهارم و منطقه پنج با مقدار ۰/۴۲۵ و وضعیت متوسط در رتبه آخر قرار گرفته است.

خو^۱ (۲۰۲۲) در مطالعه خود با عنوان فرهنگ شهرهای خلاق در ژاپن واقعیت و چشم‌انداز سیاست شهر خلاق را در شهر کاناوا که به طور رسمی راهبرد صنایع دستی خلاق و اتخاذ نموده بود مورد بررسی قرارداد تجزیه و تحلیل بازار توسط او نشان داد که صنایع دستی سنتی به طور پایداری در رقابت با سایه صنایع شکست می‌خورند از این میان حجم طلایی واقعی خلاق در ژاپن در حد انتظار نبوده و از رشد مناسبی برخوردار نیست.

گولدربرگ - میلر^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیق خود با عنوان تحلیل حکومتمداری شهر خلاق فرایندهای ارتباطی در کلومبوس، اهایو از تحلیل نهادی جدید برای فهم شکل‌گیری حکومتمداری شهر خلاق در کلومبوس استفاده نموده است به همین منظور در مطالعه خود ۱۷ سند رسمی و حاکمیتی منتشرشده در این زمینه را مورد بررسی قرار داده است نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که پیاده‌سازی شهر خلاق امری حاکمیتی بوده و مربوط به تمامی سازمان‌های درگیر می‌باشد.

کیم^۳ (۲۰۱۹) در تحقیق خود با عنوان از منطقه با نورپردازی قرمز تا منطقه هنری پروژه شهر خلاق را در محله کوگن - کو^۴ شهر یوکوهاما نقش پروژه شهر خلاق در احیای فضای شهری قبل و در حین بحران مالی سال ۲۰۰۸ را مورد بررسی قرار داده است او در تحقیق خود از اطلاعات راهبردی مشاهده و داده‌های دست دوم برای بررسی چگونگی تأثیر پروژه شهر خلاق در تحول محله کوگن - کو شهر یوکوهاما به محله هنری استفاده نمود. وی نشان داد که سیاست‌های شهر خلاق تحت تأثیر ارتباطی میان گروه‌های محل‌های سیاست‌های ایالتی و سیاست‌های توسعه اقتصادی ملی قرار می‌گیرد و با افزایش سطح کیفیت زندگی در محلات صنایع هنری و خلاقانه هم امکان رشد و توسعه بیشتری به دست می‌آورند.

هاتوکا^۴ (۲۰۱۸) در مقاله‌ای به نام شهرهای خلاق مکان‌های پرورش‌یافته در اقتصاد دانش از آن می‌دارد اقتصاد دانش نیازمند شهرهای خلاق است وی در این مقاله پس از مرور مفهوم نظریه شهرهای خلاق به این نتیجه می‌رسد که دانش خلاقیت و نوآوری نمی‌تواند بدون حضور دولت محلی حاصل شود همانطور که در شهرهای خلاق چون آستین ارسن و بارسلونا این حقیقت را نشان می‌دهند و نهایتاً اینکه در صورت فراهم بودن شرایط اساسی دولت‌های محلی می‌توانند شانس ظهور خلاقیت شهری را افزایش دهند.

دومینیک و پی ای^۵ (۲۰۲۳) در مقاله شهرهای خلاق کانادا برای دستیابی به شهر خلاق ضمن معرفی شرایطی که خلاقیت را پرورش می‌دهد از دیدگاه برنامه‌ریزی برای فرهنگ شهری به برخی سازوکارها و فرآیندها و منابعی می‌پردازد که ایده را به نوآوری و بدل می‌کند و این فرایندها در شهرهای سراسر کانادا به کار گرفته می‌شود.

ییلماز و اوزکان^۶ (۲۰۲۳) در مقاله صنایع خلاق استانبول ابتدا معرفی مزیت‌ها و معایب این شهر و سپس به فضاهای خلاق و معیارهای آن و سیاست‌های بازاریابی مرتبط می‌پردازد و در پایان نتیجه می‌گیرد که برای دستیابی به اقتصاد خلاق لازم است

1. Khoo
2. Goldberg-Miller
3. Kim
4. Kōgen-Ku
5. Hatuka
6. Dominic & PA
7. Yilmaz & Özkan

حکومت محلی و مرکزی ساختار اقتصادی جدید را تعریف کنند که متفاوت از شیوه‌های سنتی باشد و در این راه تمرکز و تحقیق در زمینه اقتصاد خلاق و عناصر تشکیل دهنده آن گامی مهم است که باید برداشته شود. در مقالات داخلی و خارجی فوق‌الذکر در خصوص شهرهای خلاق، عوامل ایجاد و همچنین موارد تأثیرگذار آن از قبیل سیاست، اقتصاد، چشم‌انداز، مدیریت، فرهنگ و ... پژوهش‌هایی صورت گرفته است. اما پژوهش حاضر به بررسی شهر خلاق در دو مرحله پرداخته است که مرحله اول ارزیابی شاخص‌های شهر خلاق (کیفیت زندگی، نوآوری، سرمایه انسانی و سرمایه اجتماعی) در شهر قائمشهر می‌باشد و سپس ارتباط این شاخص‌ها با ابعاد توسعه پایدار شهری مورد بررسی قرار گرفته است. همین امر تحقیق را از سایر مقالات متمایز می‌سازد.

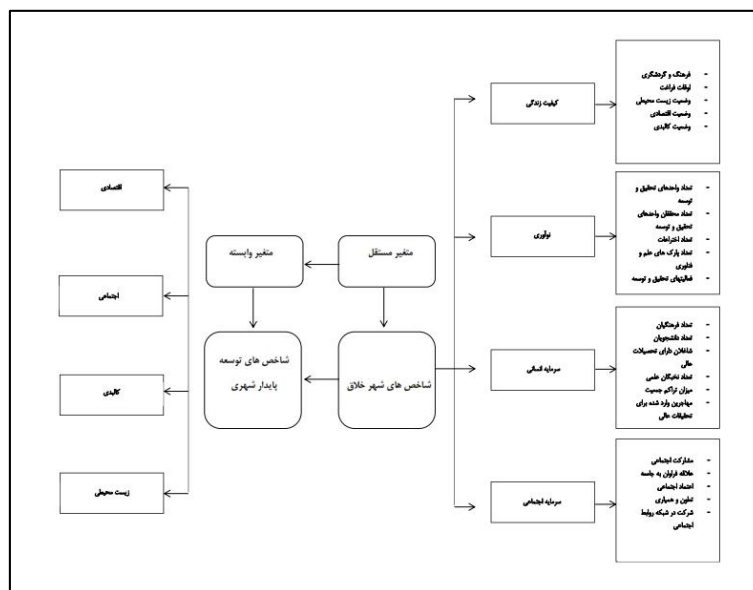
مواد و روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی و تحلیلی با بهره‌گیری از مطالعات کتابخانه‌ای و استفاده از پرسشنامه می‌باشد که از نوع کاربردی است که دلیل انتخاب این روش تبیین و تحلیل رابطه بین متغیرهای تحقیق و مطالعه تأثیر متغیرها بر یکدیگر می‌باشد. جامعه آماری آن کلیه ساکنان منطقه شهری قائمشهر است. برای تخمین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد که تعداد نمونه طبق این فرمول ۳۸۳ نفر می‌باشد و سپس توزیع و تکمیل پرسشنامه به صورت تصادفی ساده بین شهروندان بوده است. اطلاعات به دست آمده به وسیله نرم‌افزار SPSS و آزمون t تک نمونه‌ای و آزمون فریدمن تجزیه و تحلیل گردیدند.

جدول ۲- سنجش پایایی شاخص‌های تحقیق

ردیف	شاخص	گویه	ضریب آلفای کرونباخ
۱	اقتصادی	۴	۰/۸
۲	اجتماعی	۵	۰/۸۴
۳	کالبدی	۶	۰/۷۹
۴	زیست‌محیطی	۴	۰/۸۶
۵	سرمایه انسانی	۵	۰/۸۶
۶	کیفیت زندگی	۶	۰/۷۷
۷	نوآوری	۶	۰/۸۱
۸	سرمایه اجتماعی	۴	۰/۸۹

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲)

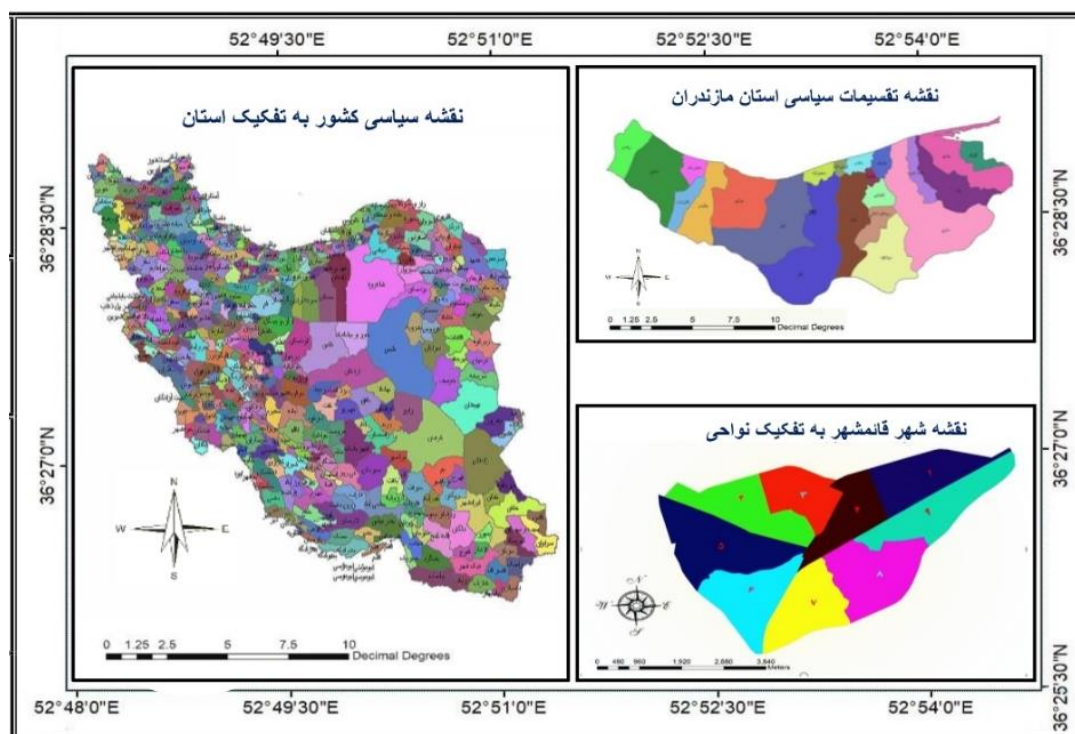

شکل ۲- مدل مفهومی تحقیق: الگوی رابطه بین شاخص‌های شهر خلاق و توسعه پایدار شهری

(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲)

محدوده مورد مطالعه

شهر قائم‌شهر در ۳۶ درجه و ۲۸ دقیقه عرض شمالی تا ۵۲ درجه و ۵۳ دقیقه شرقی از نصف‌النهار گرینویچ واقع شده است. بر پایه آخرین سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵ شمسی این شهر دارای ۲۰۴۹۵۳ نفر جمعیت و تعداد ۶۸۴۰۷ خانوار می‌باشد. مساحت این شهر ۴۵۸ کیلومتر مربع می‌باشد و از جنوب با شهرستان سوادکوه، از شمال با شهرستان جویبار، از مشرق به شهرستان ساری و از مغرب با شهرستان بابل هم مرز است. این شهر به دلیل موقعیت جغرافیایی خود که از یک سو قرارگیری در مسیر اصلی عبور به سمت مشهد مقدس و از سوی دیگر یکی از مهمترین راه‌های ارتباطی شمال کشور به پایتخت می‌باشد. مستعد نقش تجاری و گردشگری در سطح منطقه و کشور می‌باشد. همه ساله خصوصاً در ایام نوروز میزبان مسافران بسیاری از سراسر کشور می‌باشد که تا حدودی سبب تقویت توان اقتصادی منطقه گردیده است. در گذشته به دلیل وجود کارخانه‌های متعدد نساجی و گونی‌بافی و ... مهاجران بسیاری از سراسر کشور و استان‌های مختلف را جذب نموده بود.

شکل ۳- نقشه محدوده مورد مطالعه

(ترسیم: نگارندگان، ۱۴۰۲)

بحث و ارائه یافته‌ها

در این پژوهش به دلیل آنکه هدف، بررسی عملکرد مدیریت شهری قائم‌شهر در ایجاد شهر خلاق بوده است، از شاخص‌های سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی، نوآوری و کیفیت زندگی که به موضوع تحقیق نزدیک‌تر می‌باشند، استفاده شده و گویه‌های مرتبط با هر شاخص بر اساس مرور مبانی نظری تعیین شده است. فرضیات تحقیق، به صورت فرضیه اول و دوم صورت‌بندی شده است که در ادامه به تفکیک به آزمون آنها پرداخته شد.

فرضیه ۱: به نظر می‌رسد شهر قائم‌شهر از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق دارای وضع مطلوبی نباشد.

H_0 : وضعیت موجود شهر قائم‌شهر بر اساس شاخص‌های شهر خلاق مناسب نیست.

H_1 : وضعیت موجود شهر قائم‌شهر بر اساس شاخص‌های شهر خلاق مناسب است.

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

جدول ۳- آماره‌های توصیفی شاخص‌های شهر خلاق

شاخص	T	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای اختلاف میانگین	
					کران بالا	کران پایین
سرمایه انسانی	-۳۹/۰۴۴	۴۹۹	۰/۰۰۰	-۰/۹۰۷	-۰/۸۶۲	-۰/۹۵۳
کیفیت زندگی	-۴۹/۶۱۹	۴۹۹	۰/۰۰۰	-۱/۰۵۵	-۱/۰۱۳	-۱/۰۹۷
نوآوری	-۳۷/۳۰۸	۴۹۹	۰/۰۰۰	-۱/۱۱۲	-۱/۰۵۳	-۱/۱۷۰
سرمایه اجتماعی	-۴۷/۳۱۷	۴۹۹	۰/۰۰۰	-۰/۹۶۰	-۰/۹۲۰	-۰/۹۹۹

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲)

شاخص سرمایه انسانی

سرمایه انسانی، عاملی مهم در رشد اقتصادی مدرن است. رشد اقتصادی تنها بستگی به اندازه و میزان نیروی انسانی ندارد بلکه به کارایی آن نیز بستگی دارد. بهبود در کیفیت نیروی انسانی موجب می‌شود که از یک طرف عامل کار ماهرتر، کارآزموده‌تر و تواناتر گردد و از طرفی دیگر، بهبود و پیشرفت در دانش و تکنولوژی نیز سبب می‌شود تا عامل سرمایه کاراتر و مولدتر عمل کند. بدین ترتیب، مشاهده می‌شود که گسترش کارایی و بهره‌وری در هر دو عامل تولید، ناشی از آموزش و پرورش و پیشرفت دانش فنی است. امروزه چند عنصر اساسی (بهره‌وری، برابری، پایایی، توانمندسازی) در الگوی توسعه انسانی لحاظ می‌شود. الگوهای متعددی جهت توضیح رشد اقتصادی یک کشور در طی زمان و نیز مقایسه رشد تولید سرانه بین کشورها توسط اقتصاددانان ارائه گردیده است. یکی از اولین الگوهای ارائه‌شده در این زمینه الگوی "سوگو" است که به صورت کلی $Y_t = F(K_t, A_t L_t)$ ارائه شده است. در این تابع تولید، Y تولید، K سرمایه فیزیکی، L نیروی کار، A معرف دانش فنی یا کارایی نیروی کار است. در الگوی سولو زمان از طریق $A.L.K$ وارد تابع می‌شود و AL نیز نیروی کار مؤثر نامیده می‌شود. فرض اصلی الگوی سولو در مورد تابع تولید آن است که تابع دارای بازگشت به مقیاس ثابت با توجه به دو نهاد سرمایه و نیروی کار مؤثر است. فرض دوم آن است که سایر نهادها به جز سرمایه، کار و دانش نسبتاً بی‌اهمیت هستند و در نهایت آنکه نیروی کار n و A با نرخ g رشد می‌کند که هر دو، نرخ ثابت و برونزا هستند. الگوی سولو دو منبع اصلی با نرخ تغییر تولید سرانه در طی زمان یا بین کشورهای مختلف را شناسایی می‌نماید. اولین منبع، تفاوت در سرمایه سرانه $[L]$ و دومین منبع تفاوت در نیروی کار مؤثر (A) است. اما در واقع، تنها رشد نیروی کار مؤثر می‌تواند سبب رشد دائمی تولید سرانه گردد و تأثیر تغییرات سرمایه سرانه بر تولید سرانه چندان قابل توجه نیست (کوهی، ۱۴۰۲).

شاخص کیفیت زندگی

واژه کیفیت در لاتین (qual) به معنی چیزی و چه (quality) به مفهوم چگونگی آمده و (qol) از نظر واژه به معنی چگونگی زندگی است و دربرگیرنده تفاوت‌های آن است که برای هر فرد منحصر به فرد بوده و با دیگران متفاوت است. کیفیت زندگی، واژه‌ای پیچیده در ارتباط با شرایط و وضعیت جمعیت، در یک ناحیه است. دربرگیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌هایی همچون رضایت، شادمانی و امنیت را در بر می‌گیرد. در برخی موارد، رضایت‌های اجتماعی نیز نامیده می‌شود. اواخر دهه ۱۹۶۰ به طور رسمی آغاز جنبش شاخص‌های اجتماعی بود. تا دهه ۷۰ کیفیت زندگی معطوف به انگاره‌های مادی و پیامد رشد اقتصادی در نظر گرفته می‌شد. با توجه به آنچه ذکر گردید، می‌توان گفت که کیفیت زندگی عبارت است از شرایط بهتر زندگی که در آن توازن، هماهنگی، مطلوبیت و برابری عادلانه نهادینه شده یا زمینه‌های لازم برای زندگی همراه با سلامت، امنیت، آسایش، آرامش، نشاط، خلاقیت و زیبایی پدید آمده باشد. با گسترش رویکرد انسانی و ورود مفهوم کیفیت زندگی در پژوهش‌ها یا نوشتارهای توسعه پایدار، مراکز و مؤسسات بسیاری به مطالعه مفهوم کیفیت زندگی، شاخص‌های تحلیل و چگونگی ارتقای آن پرداخته‌اند. بسیاری از صاحب‌نظران شاخص توسعه انسانی را همان شاخص کیفیت زندگی می‌دانند؛ بنابراین مفاهیم توسعه و کیفیت زندگی بسیار به هم نزدیک هستند. از همان زمان تلاش‌های علمی فراوانی به منظور تعریف اصطلاح کیفیت زندگی، شناسایی عناصر تشکیل‌دهنده آن و ارائه روش‌های تحلیل و اندازه‌گیری کیفیت زندگی صورت گرفت. با وجود اینکه بحث کیفیت زندگی موضوع اصلی بسیاری از تحقیقات در رشته‌های مختلف بوده، ارائه یک تعریف جامع و یکسان برای آن تاکنون میسر نشده است. یکی از عوامل اصلی این عدم موفقیت، چندوجهی بودن مفهوم این موضوع است (سیف‌الدینی، ۱۳۸۶: ۳۷۵).

شاخص نوآوری

نوآوری، اندیشه، روش و یا موضوعی است که از نظر فرد جدید تلقی می‌شود. هر نوآوری ممکن است از دو بخش تشکیل شود. بخش نظری و فکری و بخش عینی و فیزیکی، تقویت همکاری دانشگاه - صنعت در تلاش برای ارتقای نوآوری و افزایش عملکرد نوآوری یکی از مهمترین استراتژی‌های کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته است و از روابط بین دانشگاه‌ها، صنایع و دولت، پارک‌های علم و فناوری به وجود می‌آیند. نقش این مراکز و پارک‌ها تسهیل ارتباطات بین افراد و یا بخش دانشگاه با صنعت برای تبلیغ ایده‌های تبلیغاتی شرکت‌های بزرگ که مایل به ارتباط با دانشگاه هستند و SEMs‌هایی در حال استفاده و توسعه فناوری‌های پیشرفته هستند. برای تأمین این اهداف، یک پارک علمی، جریان دانش و تکنولوژی را در میان دانشگاه‌ها، مؤسسات تحقیق و توسعه، شرکت‌ها و بازار تحریک و مدیریت می‌کند (پیوندی، ۲۰۲۰)

شاخص سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی از مفاهیم نوین است که نقش بسیار مهم نسبت به سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمان‌ها و جوامع ایفا می‌کند. (Anderson & Miller, 2001: 2) مفهوم سرمایه اجتماعی به عنوان مفهومی چندبعدی و تأثیرگذار در بسیاری از حوزه‌های جامعه است و در رابطه با توسعه نیز جایگاه ویژه یافته است به گونه‌ای که بعضی سرمایه اجتماعی را حلقه مفقوده توسعه می‌دانند (قنبری، ۱۳۹۴: ۵) پذیرش این مفهوم به عنوان نوعی سرمایه در سطح مدیریت کلان توسعه کشورها، شناخت جدیدی از سیستم‌های اقتصادی - اجتماعی ایجاد می‌کند و دولتمردان را در هدایت بهتر جامعه به سمت توسعه یاری می‌رساند. اگر به طور کلی بهبود شاخص‌های اقتصادی و درآمد سرانه را به همراه برابری بیشتر در یک جامعه، مبنای توسعه اقتصادی آن جامعه در نظر بگیریم، بی‌شک تحقیقات زیادی در راستای تبیین رابطه سرمایه اجتماعی با این مقوله (توسعه اقتصادی) صورت گرفته است (تاجبخش، ۱۳۸۴: ۷).

فرضیه ۲: به نظر می‌رسد بین شاخص‌های شهر خلاق و توسعه پایدار شهری ارتباط وجود دارد.

دومین فرضیه بر این اساس استوار است که آیا بین شاخص‌های شهر خلاق و توسعه پایدار شهری ارتباطی وجود دارد؟ در تحقیق حاضر شاخص‌های توسعه پایدار شهری و مؤلفه‌های مربوط به هر یک از آنها با استفاده از مبانی نظری تهیه شده است. با توجه به هدف سؤال در فرضیه ۲ تحقیق حاضر میزان و چگونگی ارتباط شاخص‌های (اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی) توسعه پایدار شهری و شاخص‌های چهارگانه شهر خلاق (سرمایه انسانی، کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی و نوآوری) با استفاده از آزمون ناپارامتریک اسپیرمن تجزیه و تحلیل گردید.

جدول ۵- شاخص‌های توسعه پایدار شهری

شاخص	مؤلفه
اقتصادی	کارایی اقتصادی، کیفیت محصولات، فضای رقابتی در تولید، پیوند با اقتصاد جهانی، اشتغال پایدار، ارتقای کیفیت زندگی
اجتماعی	پاسخگویی مدیران، کاهش فقر، آموزش پایدار، کاهش معضلات شهری، توانمندسازی شهروندان، بهداشت شهری، مسکن مناسب، عدالت اجتماعی، ایجاد تغییر در سبک زندگی و الگوی مصرف
زیست‌محیطی	جلوگیری از تخریب محیط‌زیست، جلوگیری از آلودگی هوا، آب و خاک، استفاده از انرژی پاک (کاز، برق خورشید و ...)
کالبدی	برنامه‌ریزی کاربری اراضی، جلوگیری از رشد بی‌رویه شهری، حفظ آثار تاریخی و فرهنگی، کیفیت و حفظ اراضی کشاورزی، ترکیب کاربری‌ها، استفاده از فضاهای خالی شهری

(منبع: تولایی: ۱۳۷۳، ارجمندنیا: ۱۳۷۹، پرهیزکار و فیروز بخت: ۱۳۹۰، حسینی و همکاران: ۱۳۹۵، Gordon: 1990، Michael: 2006)

جدول ۶- آمار توصیفی شاخص‌های توسعه پایدار شهری

شاخص	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس
اجتماعی	۲/۰۶	۰/۳۹۰	۰/۰۱۷
اقتصادی	۲/۰۱	۰/۴۴۲	۰/۰۱۹
زیست‌محیطی	۲/۰۵	۰/۳۹۵	۰/۰۱۷
کالبدی	۲/۰۳	۰/۳۸۷	۰/۰۱۷

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲)

H_0 : به نظر می‌رسد بین شاخص‌های شهر خلاق و شاخص‌های توسعه پایدار شهری رابطه معناداری وجود ندارد.

H_1 : به نظر می‌رسد بین شاخص‌های شهر خلاق و شاخص‌های توسعه پایدار شهری رابطه معناداری وجود دارد.

$$H_1: \rho \neq 0$$

$$H_0: \rho = 0$$

- رابطه بین کیفیت زندگی و شاخص‌های توسعه پایدار شهری

تعیین کیفیت زندگی، متأثر از اجزا و فرایندها است؛ آنهایی که به فرایند روان‌شناختی داخلی وابسته‌اند و یک احساس رضایتمندی و یا کامروایی را ایجاد می‌کنند و آنهایی که شرایط بیرونی هستند و فرایندهای داخلی را بر می‌انگیزند و شناخت، اندازه‌گیری و بهبود کیفیت زندگی از مهم‌ترین اهداف پژوهشگران، برنامه‌ریزان و دولت‌ها در چند دهه اخیر بوده است. ضریب همبستگی بین کیفیت زندگی و شاخص‌های توسعه پایدار شهری به ترتیب بدین شرح می‌باشد: شاخص اقتصادی (+۰/۰۵)، شاخص اجتماعی (-۰/۱۱)، شاخص کالبدی (+۰/۲۷)، شاخص زیست‌محیطی (-۰/۳۳) همانطور که مشاهده می‌شود شاخص کالبدی دارای بیشترین امتیاز و شاخص‌های زیست‌محیطی دارای پایین‌ترین امتیاز در این مقوله می‌باشد.

- رابطه بین نوآوری و شاخص‌های توسعه پایدار شهری

ضریب همبستگی بین نوآوری و شاخص‌های توسعه پایدار شهری به ترتیب در شاخص اقتصادی (+۰/۱۱)، شاخص اجتماعی (+۰/۵۳)، شاخص کالبدی (+۰/۱۸)، شاخص زیست‌محیطی (-۰/۰۹) در تجزیه و تحلیل به عمل آمده مشاهده می‌شود شاخص اجتماعی دارای بیشترین امتیاز و بار دیگر شاخص‌های زیست‌محیطی دارای پایین‌ترین امتیاز در این مقوله می‌باشد.

- رابطه سرمایه اجتماعی و شاخص‌های توسعه پایدار شهری

سرمایه اجتماعی از ویژگی‌های سازمان‌های اجتماعی است که برای تسهیل هماهنگی و همکاری برای سود متقابل معرفی شده است که در پرورش جامعه و افزایش مشارکت اجتماعی مؤثر واقع می‌شود. شاخص سرمایه اجتماعی و شاخص‌های توسعه پایدار شهری با سطح معناداری (۰/۰۰۰) به جزء شاخص اجتماعی با سطح معناداری (۰/۴۲) به ترتیب بدین شرح می‌باشد: شاخص اقتصادی (+۰/۵۳)، شاخص اجتماعی (+۰/۰۳)، شاخص کالبدی (+۰/۵۹)، شاخص زیست‌محیطی (-۰/۲۳) تجزیه و تحلیل نشان می‌دهد شاخص کالبدی دارای بیشترین امتیاز و برای بار سوم شاخص‌های زیست‌محیطی دارای پایین‌ترین امتیاز در این مقوله می‌باشد.

- رابطه سرمایه انسانی و شاخص‌های توسعه پایدار شهری

توسعه انسانی فرایندی است که دامنه انتخاب مردم را گسترده‌تر می‌سازد؛ انتخاب‌ها یا گزینه‌هایی که پایانی ندارد و می‌تواند در طول زمان دستخوش تغییر و تحول شود. با این حال، در هر سطحی از توسعه، سه عامل یا گزینه ضروری برای مردم ملاک قرار می‌گیرد: "بهره‌مندی از زندگی طولانی توأم با سلامت"، "کسب علم و دانش" و "دسترسی به منابع مورد نیاز یک زندگی مناسب و شایسته" اما توسعه انسانی به همین جا ختم نمی‌شود. گزینه‌های دیگری نیز وجود دارد که برای بسیاری از مردم بسیار ارزشمند است. این گزینه‌ها متفاوت است و از آزادی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی تا فرصت سازندگی و بروز خلاقیت، بهره‌مندی از عزت‌نفس شخصی و تضمین حقوق انسانی را در برمی‌گیرد. سرمایه انسانی و شاخص‌های توسعه پایدار شهری به ترتیب بدین شرح می‌باشد: شاخص اقتصادی (+۰/۱۲)، شاخص اجتماعی (+۰/۱۴)، شاخص کالبدی (+۰/۰۲)، شاخص زیست‌محیطی (۰/۱۲) در تجزیه و تحلیل به عمل آمده مشاهده می‌شود و شاخص اجتماعی دارای بیشترین امتیاز و شاخص‌های کالبدی دارای پایین‌ترین امتیاز در این مقوله می‌باشد.

جدول ۷- سطح معناداری

سطح معناداری	بسیار ضعیف	ضعیف	متوسط	قوی	بسیار قوی
	۰/۱ تا ۰/۱۹	۰/۲۰ تا ۰/۳۹	۰/۴۰ تا ۰/۵۹	۰/۶۰ تا ۰/۷۹	۰/۸۰ تا ۱

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲)

جدول ۸- ماتریس همبستگی بین شاخص‌های شهر خلاق و شاخص‌های توسعه پایدار^۱

آزمون	شاخص‌های شهر خلاق	شاخص‌های توسعه پایدار شهری			آماره‌های توصیفی شاخص
		اقتصادی	اجتماعی	کالبدی	
Spearman's rho	سرمایه انسانی	ضریب همبستگی	۰/۱۲ **	۰/۱۲ **	۰/۱۲ **
		سطح معناداری	۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	۰/۰۰۵
	کیفیت زندگی	ضریب همبستگی	۰/۰۵	-۰/۱۱*	۰/۲۷ **
		سطح معناداری	۰/۲۴	۰/۰۱	۰/۰۰۰
	نوآوری	ضریب همبستگی	۰/۱۱*	۰/۵۳ **	۰/۱۸ **
		سطح معناداری	۰/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	سرمایه اجتماعی	ضریب همبستگی	۰/۵۳ **	۰/۰۳	۰/۵۹ **
		سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۴۲	۰/۰۰۰

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲)

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

رسیدن به توسعه پایدار شهری رابطه مستقیمی با حرکت آن شهر برای رسیدن به شهر خلاق دارد. هدف از ساخت شهر خلاق، فکر کردن محل سکونت خود به عنوان یک اثر هنری است که در آن شهروندان می‌توانند در ایجاد یک مکان مطلوب برای زندگی تعامل و همکاری داشته باشند. پس از تجزیه و تحلیل‌های حاصل شده در مقاله حاضر نتایج زیر حاصل گردید:

- در پاسخ به فرضیه اول که عنوان شد به نظر می‌رسد شهر قائم‌شهر از لحاظ شاخص‌های شهر خلاق دارای وضع مطلوبی نباشد. تحقیق نشان داد که شهر قائم‌شهر از لحاظ شاخص‌های خلاقیت (سرمایه انسانی، نوآوری، سرمایه اجتماعی، کیفیت زندگی) که به نوعی شاخص‌های سنجش مدیریت شهر خلاق هستند در وضعیت مناسبی به سر نمی‌برد.
- با بررسی‌های به عمل آمده در پاسخ به فرضیه شماره ۲ که بیان گردید که به نظر می‌رسد بین شاخص‌های شهر خلاق و توسعه پایدار شهری ارتباط وجود دارد. این نتیجه حاصل شد که رابطه آماری معناداری بین شاخص‌های مذکور وجود دارد به عبارت دیگر اگر شاخص‌های خلاقیت در مدیریت شهری مورد توجه و سرلوحه مدیران و برنامه‌ریزان شهری قرار گیرد موجب شکل‌گیری شهری پایدار و سرزنده با زیست‌پذیری و کیفیت زندگی بالا خواهیم بود که اساس مدیریت آن را حکمرانی خوب شهری تشکیل می‌دهد. شایان ذکر است مقاله حاضر با نتایج حاصل از پژوهش ملامیرزایی و سجادزاده (۱۴۰۳) و هاتوکا (۲۰۱۸) دارای همخوانی می‌باشد.

با در نظر گرفتن مطالعات انجام‌شده در بخش میزان و درصد بهره‌مندی خلاقیت در محدوده مورد مطالعه می‌توان به پیشنهادهایی تحت عنوان برنامه‌های استراتژیک در مسیر شکل‌گیری شهر خلاق گام برداشت.

- در بعد اجتماعی منطقه مورد مطالعه به مقوله عوامل زیربنایی (کیفیت آب شهری - جمع‌آوری زباله و فاضلاب - کیفیت شبکه راه‌ها و...) توجه ویژه‌ای گردد.
- در بعد اقتصادی فراهم آمدن زمینه‌ای برای ایجاد اشتغال پایدار در منطقه مورد مطالعه مورد تأکید است.
- در بعد زیست‌محیطی توجه به مقوله آلودگی (دفع فاضلاب و زباله‌ها و...) با توجه به شرایط اقلیمی منطقه تأکید می‌گردد.

منابع

امین رشتی، ناریس، قربانی ولیک چالی، عاطفه. (۱۳۹۲). نقش نظام تأمین اجتماعی بر توسعه انسانی در ایران. اقتصاد مالی، ۷(۳)، ۱۱۰-۸۱.

https://journals.iau.ir/article_512492.html

! * = P < 0.05 ** = P < 0.01

- بحیرایی، راحله؛ قدیمی، بهرام؛ امیر مظاهری، امیر مسعود؛ باصری، علی؛ مظاهری تهرانی، محمدمهدی. (۱۴۰۲). نشان دادن مدل جامعه‌شناختی سرمایه اجتماعی میان نخبگان ورزشی در تعامل با بستر اجتماعی. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۲۲(۵۹)، ۱۵۴-۱۳۹.
- https://fasname.msy.gov.ir/article_567.html?lang=fa
- بیک بابایی، بشیر؛ حسینی مطلق، جمال‌الدین. (۱۴۰۲). تحلیلی بر سیاست‌گذاری شهر خلاق در استان چهارمحال‌وختیاری. سیاست‌گذاری شهری و منطقه‌ای، ۲(۱)، ۸۴-۶۶.
- https://journals.iau.ir/article_700676.html
- پوررمضان، عیسی؛ پورحسین روشن، حمید؛ علی‌اکبری، صدیقه. (۱۳۹۵). شهر دانش بنیان: استراتژی آینده شهر زنجان به عنوان شهر پایدار و خلاق. فصل‌نامه آمایش محیط، ۳۵، ۱۷۱-۱۹۲.
- <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/1570882/>
- پیوندی، سعید (۱۳۹۹). علم، قدرت و نابرابری‌های جنسیتی. آزادی اندیشه، ۱۰، ۱۷-۵۲.
- <https://journals.iranacademia.com/FTJ/article/view/8>
- تقوایی، مسعود؛ پورباقری، علیرضا؛ شفیعی، مرجان. (۱۴۰۱). تحلیل شاخص‌های مؤثر بر تحقق شهر خلاق، مطالعه موردی: شهر شیراز. مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۳۱(۹)، ۱۹۸-۱۷۴.
- https://journals.umz.ac.ir/article_3698.html?lang=en
- حسینی، سیدعلی؛ قلی‌پور، یاسر؛ مظفری، اعظم. (۱۳۹۶). تحلیل شاخص‌های شهر خلاق و ارتباط آن با توسعه پایدار شهری (نمونه موردی: شهر رشت). معماری و شهرسازی ایران، ۱۸(۱)، ۲۰۹-۲۲۷.
- https://www.isau.ir/article_62058.html
- حمیدی، آرمان؛ سالاری‌پور، علی‌اکبر؛ حسام، مهدی. (۱۴۰۲). بررسی تأثیر اقدامات مدیریت شهری در تحقق برند شهر خلاق (مطالعه موردی: شهر خلاق خوراک رشت). پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۵(۴)، ۲۰۷-۲۲۳.
- https://jhgr.ut.ac.ir/article_90233.html
- خان‌سفید، مهدی. (۱۳۹۱). مدیریت شهری و شهر خلاق، ویژه‌نامه منظر، شماره ۱۹، تابستان، صص. ۹۵-۹۲.
- https://www.manzar-sj.com/article_1771.html
- رفاهی‌دهر، میترا؛ شمس، مجید. (۱۴۰۳). شهر خلاق و نقش آن در توسعه گردشگری (مطالعه موردی: شهر همدان). مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۹(۳)، ۱-۱۳.
- https://journals.iau.ir/article_701048.html
- زمانی، عباس. (۱۴۰۰). رابطه شهرهای خلاق و توسعه فرهنگی. فصلنامه پژوهش‌های فضا و مکان در شهر، ۲۱، ۳۹-۵۰.
- https://jspr.jdisf.ac.ir/article_701771.html
- شرفیانی، ندایگیم؛ احمدی، فرشته؛ گندمکار، امیر؛ مسعود، محمد؛ و صابری، حمید. (۱۴۰۰). شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های شهر خلاق گردشگری در شهر بابلسر. نشریه گردشگری شهری، ۸(۴)، ۱۶۸-۱۲۹.
- https://jut.ut.ac.ir/article_85898.html
- صالحی ابر، خدیجه؛ محمدزاده، پرویز؛ بهبودی، داود. (۱۴۰۰). رتبه‌بندی زمینه‌های شبکه شهرهای خلاق یونسکو برای شهر تبریز. جغرافیا و توسعه فضای شهری، ۸(۲)، ۱۴۱-۱۲۳.
- https://jgusd.um.ac.ir/article_41854.html
- طاهری دمنه، محسن؛ کاظمی، معصوم؛ حیدری دارانی، زهرا. (۱۳۹۹). سه داستان باورپذیر از آینده شهر اصفهان آینده‌نگاری شهری با رویکرد سناریونگاری. برنامه‌ریزی فضایی، ۱۰(۳)، ۲۲-۱.
- https://sppl.ui.ac.ir/article_24423.html
- قاسمی، سونا؛ پورهاشمی، سیدعباس؛ زارع، علی؛ فرشچی، پروین؛ هرمیداس باوند، داوود. (۱۴۰۱). بررسی ابعاد حقوقی چالش‌های ژئوپولیتیک-محیط‌زیستی آلودگی‌های دریایی خلیج فارس و دریای عمان. پایداری، توسعه و محیط‌زیست، ۳(۴)، ۵۷-۴۳.
- https://journals.srbiau.ac.ir/article_21575.html
- قنبری، سیروس؛ نویدی، پرویز. (۱۳۹۴). ادراک از وضعیت رهبری خدمتگذار و رابطه آن با سرمایه اجتماعی (مورد مطالعه: بانک کشاورزی استان همدان). مدیریت سرمایه اجتماعی، ۲(۲)، ۲۲۱-۲۴۴.
- https://jscm.ut.ac.ir/article_54977.html
- کلان فریایی، محمدرضا؛ شیروودی، مرتضی. (۱۳۹۶). گفتمان سیاسی شیعی: جهانی‌شدن و بازتولید سلفی‌گری معاصر. فصلنامه علمی شیعه‌شناسی، ۱۵(۵۸)، ۷-۳۶.
- https://www.shiitestudies.com/article_31326.html
- کوهی، کمال. (۱۴۰۲). تبیین جامعه‌شناختی میزان احساس رضایتمندی سرمایه‌گذاران از پلیس. جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۴(۱)، ۳۰-۱.
- <https://www.sid.ir/paper/1129650/fa>
- لطفی، صدیقه؛ عباسی، سمیه. (۱۴۰۰). تحلیل تحقق‌پذیری شهر خلاق در شهرهای میانی. مورد مطالعه: شهر ساری. مجله آمایش جغرافیایی فضا، ۱۱(۴۰)، ۴۰-۱۹.
- https://gps.gu.ac.ir/article_140095.html
- محبوبی آرانی، حمیدرضا؛ جمالی، عباس. (۱۴۰۰). آگامبن و ویرانسازی زیبایی‌شناسی در کتاب انسان بی‌محتوا. متافیزیک، ۱۳(۳۱)، ۹۹-۱۱۸.
- <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/1861232>
- معین‌فر، سجاد؛ محسنی، رضاعلی؛ محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۴۰۰). بررسی عوامل مؤثر بر خشونت سیاسی با تأکید بر شکاف قومی (مطالعه موردی: استان آذربایجان غربی). پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۱۰(۱)، ۱۴۷-۱۱۹.
- https://ssoss.ui.ac.ir/article_25507.html
- ملازمیرزایی، راضیه؛ سجادزاده، حسن. (۱۴۰۱). تبیین چارچوب توسعه هسته‌های تاریخی شهری با رویکرد شهر خلاق نمونه موردی: هسته تاریخی شهر همدان. جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۳۳(۲)، ۱۴۶-۱۳۷.
- https://gep.ui.ac.ir/article_26560.html
- میرغروی، معصومه؛ صمدزاده، رسول؛ معصومی، محمدتقی. (۱۴۰۰). سطح‌بندی مناطق شهر رشت براساس مؤلفه‌های شهر خلاق. فصل‌نامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، ۱۳(۴۹)، ۱۱۱-۸۹.
- https://journals.iau.ir/article_687581.html

- نجف‌پور، علیرضا؛ نجف‌یگی، رضا؛ دانش‌فرد، کرم‌اله. (۱۳۹۹). ارزیابی تحقق ابعاد سازمان یادگیرنده در بانک‌های دولتی ایران. فصلنامه انجمن علوم مدیریت ایران، ۱۵(۵۸)، ۱۰۹-۱۳۴. https://journal.iams.ir/article_332_75.html?lang=fa
- نظم‌فر، حسین؛ علوی، سعیده؛ عشقی چهاربرج، علی. (۱۳۹۶). سنجش میزان برخورداری سکونتگاه‌های شهری استان اردبیل از شاخص‌های شهر خلاق. جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۲۸(۲)، ۱۶۷-۱۸۴. <https://www.sid.ir/paper/357018/fa>
- نورائی، همایون؛ سراییان، سحر. (۱۴۰۱). مقایسه تطبیقی شهرهای شهرستان فلاورجان بر مبنای رویکرد شهر خلاق به منظور جذب گردشگر. فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۲(۴۹)، ۳۹۵-۴۱۰. https://www.jgeoqeshm.ir/article_134259.html
- هوازاده، مهدی؛ همتی، رضا؛ شکوری، علی؛ آقابابایی، احسان. (۱۳۹۹). تحلیل گفتمان توسعه و نسبت آن با عنصر روستا در دولت‌های پس از انقلاب اسلامی ایران. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۹(۳)، ۱-۳۰. https://ssoss.ui.ac.ir/article_25022.html
- یاری‌حصار، ارسطو؛ محمدی، چنور. (۱۴۰۲). سنجش و اولویت‌بندی مناطق پنج‌گانه شهر اردبیل بر اساس شاخص‌های شهر خلاق. جغرافیا و روابط انسانی. ۳(۳)، ۲۸۴-۳۰۳. https://www.gahr.ir/article_171242.html?lang=fa

References:

- Amin Rashti, N& Ghorbani Valikchali, A.(2013) The Role of Social Security System on Human Development in Iran. Financial Economics, 7(23), 81-110. https://journals.iau.ir/article_512492.html[In Persian]
- Bahiraei, R, Ghadimi, & B, Mazaheri, A, & Baseri, A, & Mazaheri Tehrani, M, (2023). Demonstrating the Sociological Model of Social Capital among Sport Elites in Interaction with the Social Context. STRATEGIC STUDIES OF SPORT AND YOUTH, 22(59), 139-154. https://fasname.msy.gov.ir/article_567.html?lang=fa[In Persian]
- Beik Babaei, B, & Hosseini Motlagh, (2023) An Analysis of Creative City Policy-Making in Chaharmahal and Bakhtiari Province. Journal of Urban and Regional Policy, 2(1), 66-84. https://journals.iau.ir/article_700676.html[In Persian]
- Chankseliani, M., & McCowan, T. (2021). Higher education and the sustainable development goals. Higher Education, 81(1), 1-8. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10734-020-00652-w>
- Coletta C., (2008). Fostering the Creative City. CEOs for Cities. August 2008.p4. (book)
- Dominic, B., & PA, J. (2023). Planning Strategies for Creative Cities. Available at SSRN 4492712. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4492712
- Ghanbari, S; Navidi, P.(2015) Perception of Servant Leadership Status and its Relationship with Social Capital (Case Study: Agricultural Bank of Hamedan Province). Social Capital Management, 2(2), 221244. https://jscm.ut.ac.ir/article_54977.html[In Persian]
- Ghasemi, S, & Pourhashemi, A, & Zare, A, Farshchi, P, (2022) Hermidas Bavand, Davood. Investigating the Legal Dimensions of Geopolitical-Environmental Challenges of Marine Pollution in the Persian Gulf and the Sea of Oman. Sustainability, Development and Environment, 3(4), 43-57.. https://journals.srbiau.ac.ir/article_21575.html[In Persian]
- Goldberg-Miller, S. B., Heimlich, J. E., & Kemper, R. F. (2021). Arts consumers' place-visioning as a tool for planning creative neighborhoods. Journal of Urban Affairs, 43(10), 1441-1467. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07352166.2020.1768102>
- Hamidi, A, Salaripour, , Hesam, M.(2023) Investigating the Impact of Urban Management Measures on the Realization of the Creative City Brand (Case Study: Rasht Creative Food City). Human Geography Research, 55(4), 207223. https://jhgr.ut.ac.ir/article_90233.html[In Persian]
- Hatuka, T., Rosen-Zvi, I., Birnhack, M., Toch, E., & Zur, H. (2018). The political premises of contemporary urban concepts: The global city, the sustainable city, the resilient city, the creative city, and the smart city. Planning Theory & Practice, 19(2), 160-179. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14649357.2018.1455216>
- Havazadeh, M., Hemmati, R., Shakouri, A., & Aghababaei, E.(2020) Analysis of Development Discourse and its Relationship with the Rural Element in the Post-Islamic Revolution Governments of Iran. Journal of Strategic Research on Social Problems of Iran, 9(3), 130. https://ssoss.ui.ac.ir/article_25022.html[In Persian]
- Hosseini, A, Gholipour, Y, Mozafari, A.(2017) Analysis of Creative City Indicators and its Relationship with Sustainable Urban Development (Case Study: Rasht City). Journal of Iranian Architecture & Urbanism, 8(1), 209227. https://www.isau.ir/article_62058.html[In Persian]

- Kalan Faribai, M; Shiroudi, M. (2017). Shiite Political Discourse: Globalization and Reproduction of Contemporary Salafism. QUARTERLY SCIENTIFIC JOURNAL OF SHIA STUDIES, 15(58), 7-36. https://www.shiitestudies.com/article_31326.html[In Persian]
- Khan sefid, M. (2012). Urban Management and Creative City, Special Issue of Manzar, No. 19, Summer, pp. 11-11. 95 -92, https://www.manzar-sj.com/article_1771.html[In Persian]
- Khoo, S. L. (2022). Towards cultural sustainability in creative cities: what George Town, Malaysia can learn from Kanazawa, Japan?. Creative Industries Journal, 15(2), 217-234. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17510694.2022.2051325>
- Kim, C. (2019). Creative labor as moral and ethical subjects and its limitation: Creative City Yokohama, Japan. Inter-Asia Cultural Studies, 20(1), 39-55. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14649373.2019.1576396>
- Kjørholt, A. T., Devine, D., Spyrou, S., Bessell, S., & Gaini, F. (2023). Changing childhoods in coastal communities. Children's Geographies, 21(1), 1-12. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14733285.2022.2155506>
- Kohi, K.(2023) Sociological Explanation of the Degree of Investors' Satisfaction with the Police. Journal of Applied Sociology, 34(1), 1-30. <https://www.sid.ir/paper/1129650/fa>[In Persian]
- Liu, F., Li, L., Zhang, Y., Ngo, Q. T., & Iqbal, W. (2021). Role of education in poverty reduction: macroeconomic and social determinants form developing economies. Environmental Science and Pollution Research, 28, 63163-63177. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11356-021-15252-z>
- Lotfi, S. & Abbasi, S. (2020). Analysis of the Realization of the Creative City in Middle Cities. Case study: Sari city. Geographical Space Planning, 11(40), https://gps.gu.ac.ir/article_140095.html[In Persian]
- Mahboubi Arani, H; Jamali, A.(2019) Agamben and the Destruction of Aesthetics in the Book The Meaningless Man. Metaphysics, 13(31), 99-118.. <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/1861232>[In Persian]
- Mollah Mirzaei, R & Sajjadzadeh, H.(2022) Explaining the Framework for the Development of Urban Historical Nuclei with the Creative City Approach Case Study: The Historical Core of Hamedan City. Geography and Environmental Planning, 33(2), 137-146. https://gep.ui.ac.ir/article_26560.html[In Persian]
- Mirgharavi, M, Samadzadeh, R, & Masoumi,(2021). Leveling the regions of Rasht city based on the components of the creative city. Geography and Urban Planning of Zagros Landscape, 13(49), 89-111.. https://journals.iau.ir/article_687581.html[In Persian]
- Moinfar, S, Mohseni, R, Mohseni Tabrizi, A.(2021) Investigating the Factors Affecting Political Violence with an Emphasis on the Ethnic Divide (Case Study: West Azerbaijan Province). JOURNAL OF STRATEGIC RESEARCH ON SOCIAL PROBLEMS IN IRAN, 10(1), 119-147, https://ssoss.ui.ac.ir/article_25507.html[In Persian]
- Najafpour, A, Najafbeigi, R, & Daneshfard, K. (2020). Evaluation of the Realization of Learning Organization Dimensions in Iranian State Banks. Quarterly Journal of Management Sciences of Iran, 15(58), 109-134. https://journal.iams.ir/article_332_75.html?lang=fa[In Persian]
- Nazmfar, H, Alavi, S, Eshghi Jaharborj, A. (2017). Measuring the Extent of Urban Settlements in Ardabil Province from Creative City Indicators. Geography and Environmental Planning, 28(2), 167-184. <https://www.sid.ir/paper/357018/fa>[In Persian]
- Nouraei, H & Saraian, S.(2022) A Comparative Comparison of the Cities of Falavarjan County Based on the Creative City Approach to Attract Tourists. Geography (Regional Planning), 12(49), 395410. https://www.jgeoqeshm.ir/article_134259.html[In Persian]
- Peivandi, S (2020). Science, Power, and Gender Inequalities. Freedom of Thought, 10, 17-52. <https://journals.iranacademia.com/FTJ/article/view/8>[In Persian]
- Peng, K., He, X., & Xu, C. (2023). Coupling coordination relationship and dynamic response between urbanization and urban resilience: case of Yangtze river delta. Sustainability, 15(3), 2702. <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/3/2702>
- Pourramazan, I, Pourhossein Roshan, H, Ali Akbari, S.(2016) Knowledge-Based City: The Future Strategy of Zanjan City as a Sustainable and Creative City. Journal of Environmental Planning, 35, 171-. <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/1570882/>[In Persian]

- Refahi Dahr, M, Shams, M.(2024) Creative City and its Role in Tourism Development (Case Study: Hamedan City). Journal of Studies in Human Settlements Planning, 19(3), 113. https://journals.iau.ir/article_701048.html[In Persian]
- Salehi Abar, K, Mohammadzadeh, P, & Behboudi, D.(2022) Ranking the Fields of UNESCO Creative Cities Network for Tabriz City. Geography and Urban Space Development, 8(2), 123-141141. https://jgusd.um.ac.ir/article_41854.html[In Persian]
- Scott A.J. (2006). Creative Cities: Conceptual Issues and Policy Questions University of California Losangeles. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1111/J.0735-2166.2006.00256.X>
- Sefertzi E., (2000). Creativity, Report Produced for the EC Funded Project Called in NOREGIO: Dissemination of Innovation and Knowledge Management Teckniques. tockholm School of Economics in Riga ([book](#))
- SHARIFIAN, N, AHMADI, F, & WANDMKAR, A., & MASOUD, M, & SABERI, H.(2021) Identifying and Prioritizing the Indicators of the Creative City of Tourism in the City of Babolsar. Iranian Journal of Urban Tourism, 8(4), 129-168. https://jut.ut.ac.ir/article_85898.html[In Persian]
- TAHERI DEMNEH, M, KAZEMI, M, & HEIDARI DARANI, Z. (2020). Three Believable Stories of the Future of Isfahan City: Urban Futurism with a Scenario Approach. Spatial Planning, 10(3), 1-22.. https://sppl.ui.ac.ir/article_24423.html[In Persian]
- Taghvaei, M, Pourbagheri, A, & Shafiei, M.(2022) Analysis of Indicators Affecting the Realization of Creative City, Case Study: Shiraz City. Journal of Urban Structure and Function Studies, 31(9), 174-198. https://journals.umz.ac.ir/article_3698.html?lang=en[In Persian]
- Yari Hesar, Aristotle; Mohammadi ,C (2023).Measuring and prioritizing the five districts of Ardabil city based on the indicators of the creative city. Geography and Human Relations. 6(3), 284303 https://www.gahr.ir/article_171242.html?lang=fa[In Persian]
- Yilmaz, B. S., & Özkan, Y. A. (2023). Istanbul Creative Industries. Hiperlink Eğitim İletişim Yayın Gıda Sanayi ve Pazarlama Tic. Ltd. Şti.. ([book](#))
- Zajda, J., & Rust, V. (2021). Globalisation and Comparative Education: Changing Paradigms (Vol. 24). Springer Nature, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-94-024-2054-8>
- Zamani, A.(2021) The Relationship between Creative Cities and Cultural Development. Journal of Space and Place Research in Cities, 21, 39-50. https://jspr.jdisf.ac.ir/article_701771.html[In Persian]